

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – STĮ PROJEKTAS), LIETUVOS
RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-2223 1, 12, 15, 122
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 12¹, 12², 12³, 12⁴, 12⁵
STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO I-733 21
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – NKPAĮ PROJEKTAS),
LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 4 IR 18
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – LGĮ PROJEKTAS),
LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINIŲ AUGALŲ IR GRYBŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1226
4 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – LAGĮ
PROJEKTAS), LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ IR GRYBŲ
RŪŠIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-499 5, 6, 9, 21 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO (TOLIAU – SGAGRĮ PROJEKTAS), LIETUVOS RESPUBLIKOS AUGALŲ
NACIONALINIŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-533 2, 8 IR 9 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ
PLANAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1120 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ
KODEKSO 305 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TOLIAU KARTU – ĮSTATYMŲ PROJEKTAI)
(TAP NR. 23-502) (TAIS NR. 22-16205(2))**

2023-04-24 Nr. NV-949

Vilnius

Įvertinę Įstatymų projektų atitiktį Lietuvos Respublikos įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 22 straipsnio 8 punktu Vyriausybei suteikti įgaliojimai steigti, reorganizuoti ir likviduoti Vyriausybės įstaigas, steigti įstaigas prie ministerijų ir pavesti ministerijoms įgyvendinti įstaigų prie ministerijų savininko teises ir pareigas (išskyrus sutikimų dėl tokių įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo priėmimą), steigti, reorganizuoti ir likviduoti kitas biudžetines įstaigas, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė ar Vyriausybės įgaliota valstybės valdymo institucija. Siekiant užtikrinti (neapriboti) šių Vyriausybei suteiktų įgaliojimų įgyvendinimą, STĮ projekto 1 straipsnyje nauja redakcija išdėstyta Saugomų teritorijų įstatyme (toliau – STĮ nauja redakcija) vietoje konkrečių biudžetinių įstaigų – Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos – siūlytina nurodyti Vyriausybės įgaliotą instituciją. Neatsižvelgus į šį siūlymą, STĮ naujoje redakcijoje teisinis reguliavimas būtų nenuoseklus, nes kai kuriose jos nuostatose minimos Vyriausybės įgaliotos

institucijos, neįvardijant konkrečių jų pavadinimų. Be to, STĮ naujos redakcijos 28 straipsnyje nereikėtų vardyti visų atitinkamų institucijų funkcijų, ypač smulkių, vienkartinio pobūdžio ar visoms institucijoms būdingų funkcijų, kaip ne įstatymo reguliavimo dalyko. Vadovaujantis Biudžetinių įstaigų įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 6 punktu, biudžetinėms įstaigoms priskirtos funkcijos turėtų būti nurodytos jų nuostatuose.

2. Siūlytina tikslinti STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 6 dalyje išdėstytą termino apibrėžtį, atsižvelgiant į tai, kad buvusi sodyba gali būti ne tik žemės sklypo dalyje, bet ir visame žemės sklype. Taip pat šioje apibrėžtyje vietoje sąvokos „juridinis faktas“ vartotina Civilinio proceso kodekse vartojama sąvoka „juridinę reikšmę turintis faktas“.

3. Siekiant teisinio aiškumo, tikslintina STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 13 dalyje išdėstyta termino apibrėžtis, nurodant kokiame teisės akte būtų nustatyti arba koks subjektas nustatytų atrankos kriterijus, kuriuos turėtų atitikti šioje apibrėžtyje minimos teritorijos ir vietovės.

4. Siūlytina STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 14 dalyje vietoje kriterijaus „žmogaus nepaliestas“ nustatyti objektyviai įvertinamą kriterijų „žmogaus nepakeistas“.

5. Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina tikslinti STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 29 dalyje vartojamą formuluotę „nustatytomis aiškiomis ribomis“, nes neaišku, kaip ir kur aiškos privačios saugomos vietovės ribos turėtų būti nustatytos. Ši pastaba taikytina ir STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 34 dalies nuostatai. Be to, trūksta aiškumo, todėl Įstatymų projektų aiškinamajame rašte turėtų būti objektyviai pagrįstas poreikis nustatyti privačias saugomas vietoves, įvertinant tai, kad ir valstybės ar savivaldybės įsteigtose saugomose teritorijose (išskyrus rezervatuose ir Kuršių nerijos nacionaliniame parke) pagal šiuo metu galiojančią teisinę reguliavimą gali būti privati žemė (žr. Saugomų teritorijų įstatymo 31 straipsnio 1 dalį).

6. Siūlytina tikslinti STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 30 dalyje išdėstytą termino apibrėžtį, atsižvelgiant į tai, kad gydymasis sanatorijose galimas ir kurortuose. Be to, pagal siūlomą apibrėžtį lieka neaišku, ar gydymasis kurortuose esančiose visose sveikatos priežiūros įstaigose, pvz., ligoninėse, poliklinikose ar kt., būtų laikomas rekreacija.

7. STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 37 dalyje vietoje sąvokos „specialieji teritorijų planavimo dokumentai“ vartotina Teritorijų planavimo įstatyme apibrėžta ir vartojama sąvoka „specialiojo teritorijų planavimo dokumentai“. Be to, pagal šioje dalyje išdėstytą termino apibrėžtį lieka neaišku, kur nustatyti arba kokio subjekto nustatyti apribojimai būtų *patikslinami* saugomų teritorijų planavimo dokumentuose. Šiame kontekste pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra ne kartą konstatavęs, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės, taip pat ir ūkinės veiklos laisvė, galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma *įstatymu*; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai

svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo. Atsižvelgiant į tai, kad ūkinės veiklos laisvės apribojimai gali būti nustatyti tik įstatyme, saugomų teritorijų planavimo dokumentuose negalėtų būti patikslinami įstatymuose nustatyti apribojimai. Šis pastebėjimas taikytinas ir STĮ naujos redakcijos 29 straipsnio 5 dalies nuostatai dalyje dėl *papildomų* reikalavimų nustatymo planavimo schemose (ribų ir tvarkymo planuose).

8. Siūlytina įvertinti, ar tikslinga STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 44 dalyje vietos gyventojus apibrėžti, kaip gyvenančius tik su *gamtiniu rezervatu* besiribojančiame *kaime ar viensėdyje*, atsižvelgiant į tai, kad vietos gyventojai minimi ne tik STĮ naujos redakcijos 7 straipsnio 3 dalyje, reglamentuojančioje veiklą gamtiniuose rezervatuose, bet ir 32 straipsnio 4 dalyje, reglamentuojančioje prevencinę veiklą visose saugomose teritorijose.

9. Siekiant teisinio aiškumo ir STĮ naujos redakcijos nuostatų nuoseklumo, atskiruose STĮ naujos redakcijos straipsniuose išvardyti konkrečių saugomų teritorijų steigimo ar nustatymo tikslai turėtų sutapti su STĮ naujos redakcijos 2 straipsnyje atitinkamose saugomų teritorijų apibrėžtyse nurodytais tikslais, pvz., 6 straipsnio 1 dalyje, 8 straipsnio 1 dalyje, 10 straipsnio 1 dalyje išvardyti tikslai turėtų sutapti atitinkamai su 2 straipsnio 31, 7, 29 dalyse nurodytais tikslais ir pan.

10. STĮ naujos redakcijos 7 straipsnio 1 ir 4 dalyse turėtų būti suvienodintas gamtinių rezervatų planavimo schemų (ribų ir tvarkymo planų) pavadinimas.

11. Tikslintinas STĮ naujos redakcijos 7 straipsnio 6 dalyje, 11 straipsnio 5 dalyje ir 12 straipsnio 1 dalyje paminėto Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pavadinimas.

12. STĮ naujos redakcijos 9 straipsnio 3 dalies 5 punkte numatyta teisė statyti naujus sodybos pastatus ir *inžinerinius statinius*, tačiau toliau šiame punkte minimi tik pastatai, todėl atitinkamai tikslintina šio punkto nuostata. Ši pastaba taikytina ir STĮ naujos redakcijos 14 straipsnio 3 dalies 5 punkto nuostatai. Šiuo aspektu siūlytina peržiūrėti visas STĮ naujos redakcijos nuostatas, kuriose minimi pastatai, atsižvelgiant į tai, kad Statybos įstatymo 2 straipsnio 16 ir 37 dalyse inžineriniai statiniai ir pastatas apibrėžti skirtingai).

13. Siūlytina apibrėžti, kokius kriterijus atitinkantys objektai būtų laikomi paveldo sodais (senaisiais vaismedžių sodais), kurie minimi STĮ naujos redakcijos 11 straipsnio 3 dalies 5 punkte.

14. STĮ naujos redakcijos 12 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos derintinos tarpusavyje dalyje dėl gamtos paveldo objektų tvarkymo ypatumų nustatymo, nes 1 dalyje nustatyta, kad paveldo objektų (pagal STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 23 dalį jiems priskiriami gamtos paveldo objektai) apsaugos ir tvarkymo ypatumus nustato šioje dalyje nurodyti teisės aktai ir kiti dokumentai, o 2 dalyje – kad gamtos paveldo objektų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės įgaliota institucija.

15. Siūlytina atsisakyti STĮ naujos redakcijos 14 straipsnio 4 dalies kaip perteklinės, nes visų saugomų teritorijų nuostatų turinys nustatytas STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 36 dalyje. Nusprendus minėtos nuostatos neatsisakyti, šios abi nuostatos turėtų būti suderintos tarpusavyje.

16. STĮ naujos redakcijos 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta *pareiga* valstybiniam rezervatams ir paveldo objektams nustatyti buferines apsaugos zonas, tačiau šio straipsnio 2 dalyje numatyta *teisė* šioje dalyje nurodytuose dokumentuose nustatyti buferinės apsaugos zonas. Lieka neaišku, kokiame dokumente *turėtų būti* nustatytos valstybinių rezervatų ir paveldo objektų buferines apsaugos zonos, jei nebūtų nustatytos šio straipsnio 2 dalyje nurodytuose dokumentuose.

17. Siūlytina įvertinti, ar STĮ naujos redakcijos 22 straipsnio 1 dalies nuostata dalyje dėl *gamtos* paveldo objektų, neturėtų būti suderinta su 4 straipsnio 1 dalies nuostata, reglamentuojančia saugomų teritorijų sistemą, kurioje minimi *visi* paveldo objektai, taip pat kultūros paveldo vietovės.

18. STĮ naujos redakcijos 22 straipsnio 7 dalyje turėtų būti teikiama nuoroda į keičiamo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies visus punktus (papunkčių ši dalis neturi) arba tik į 1 dalį, neminint jos punktų. Taip pat šioje dalyje neturėtų būti vartojamas trumpinys „Įstatymas“, nes jis neįvestas Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos), nustatyta tvarka.

19. STĮ naujos redakcijos 23 straipsnio 4 dalies nuostata, kuria siūloma nustatyti žemės savininko pareigą visais atvejais grąžinti išmokėtą kompensaciją, kai apsaugos sutartis nutraukiama jo iniciatyva, turėtų būti suderinta su Civilinio kodekso nuostatomis, reglamentuojančiomis sutarčių nutraukimą, pvz., žr. 6.204, 6.217 straipsnius.

20. Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 13 straipsnio 2 dalimi, įstatymo straipsnį sudaro dalys ir dalių punktai, punktai gali būti skaidomi į papunkčius. Atitinkamai tikslintina STĮ naujos redakcijos 25 straipsnio 1 dalis.

21. Tikslintina STĮ naujos redakcijos 25 straipsnio 6 dalyje teikiama nuoroda į 21 straipsnį, nes ne 21 straipsnyje, o 22 straipsnyje būtų reglamentuojamas saugomų teritorijų steigimas.

22. Atsisakytina STĮ naujos redakcijos 26 straipsnio 2 dalies pirmojo sakinio, atsižvelgiant į tai, kad valstybės registrų (kadastrų) tvarkytojo skyrimą reglamentuoja Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, kurio 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad registro (kadastro) tvarkytojas (tvarkytojai) paskiriamas (paskiriami) Vyriausybės priimtu teisės aktu, kuriuo tvirtinami valstybės registro (kadastro) nuostatai.

23. Lieka neaišku, kokia Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų *sistema* nurodyta STĮ naujos redakcijos 26 straipsnio 3 dalyje. Siūlytina įvertinti, ar šiuo atveju neturėtų būti nurodyta šio kadastro duomenų *bazė*, nes vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 straipsnio 10 dalimi, 25 straipsnio 1 dalimi, registro (kadastro) duomenys ir registro (kadastro) informacija turi būti įrašomi į registro duomenų bazę.

24. Atsižvelgiant į Rekomendacijų 37.4 papunkčio nuostatą, STĮ naujos redakcijos 29 straipsnio 4 dalies punktai turėtų būti numeruojami arabiškais skaitmenimis, po jų rašant uždaromuosius skliaustus. Taip pat šio straipsnio 8–12 dalyse vietoje sąvokos „strateginio planavimo dokumentai“ turėtų būti vartojama Strateginio valdymo įstatyme apibrėžta ir vartojama sąvoka „planavimo dokumentai“.

25. Siūlytina nustatyti, kad STĮ naujos redakcijos 29 straipsnio 5 dalyje numatytas teisinis reguliavimas būtų taikomas rengiant planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planus) ne tik naujoms saugomoms teritorijoms steigti, bet ir jų riboms išplėsti (konkrečios saugomos teritorijos plotui padidinti) bei naujiems sprendiniams dėl papildomų veiklos apribojimų nustatyti.

26. STĮ naujos redakcijos 30 straipsnio 3 dalyje po žodžio „planavimo“ įrašytinas žodis „dokumentų“.

27. Siūlytina įvertinti galimybę STĮ naujoje redakcijoje ir LGĮ projekte vietoje sąvokos „kontrolė“ vartoti Viešojo administravimo įstatyme vartojamą sąvoką „priežiūra“.

28. STĮ naujos redakcijos 32 straipsnio 1 dalies nuostata dalyje dėl žemės naudojimo kontrolės subjektų derintina su Žemės įstatymo 36 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad žemės naudojimo valstybinę kontrolę pagal Vyriausybės tvirtinamus nuostatus organizuoja ir vykdo Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos. Be to, STĮ naujos redakcijos 32 straipsnio 1 dalies nuostata dalyje dėl apsaugos sutartis sudarančių subjektų (nurodyta, kad jas sudaro saugomų teritorijų direkcijos arba Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos), 5 straipsnio 2 dalies nuostata (nurodyta, kad šias sutartis su privačios žemės savininku sudaro Vyriausybės įgaliota institucija) ir 28 straipsnio 7 dalies 6 punkto nuostata (nurodyta, kad apsaugos sutartis su žemės savininkais ir valdytojais sudaro Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos) derintinos tarpusavyje.

29. Tikslintina STĮ naujos redakcijos 33 straipsnio 9 dalies punktų numeracija.

30. STĮ naujos redakcijos 33 straipsnio 10 dalies 9 punkte ir 11 dalyje vietoje sąvokų „žemės paskirtis“ ir „paskirtis“ vartotina Žemės įstatyme apibrėžta ir vartojama sąvoka „pagrindinė žemės naudojimo paskirtis“.

31. Tikslintina STĮ naujos redakcijos 34 straipsnio 8 dalyje teikiama nuoroda į šio straipsnio 7 dalyje nurodytą valstybinę žemę, nes šio straipsnio 7 dalyje valstybinė žemė neminima.

32. Siūlytina atsisakyti STĮ naujos redakcijos 36 straipsnio 2 dalies nuostatos kaip perteklinės šio straipsnio 1 dalies atžvilgiu.

33. Tikslintina STĮ naujos redakcijos skirsnių numeracija.

34. Siekiant teisinio aiškumo ir STĮ naujos redakcijos nuostatų nuoseklumo, jame vartojamos sąvokos ir formuluotės turėtų būti suvienodintos, jei jų turinys sutampa, pvz., „laikantis etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstų reikalavimų“,

„atsižvelgiant į etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstus reikalavimus“, „taikant etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijomis pagrįstus reikalavimus, įtvirtintus draustinių nuostatuose“ ir „atsižvelgiant į etnografinio regiono architektūros ir sodybų planavimo tradicijas“; „pozoniai“ ir „pazoniai“; „privati saugoma vietovė“ ir „privati saugoma teritorija“; „apsaugos sutartis“, „apsaugos sutartis dėl privačios saugomos vietovės“ ir „apsaugos sutartis dėl privačios saugomos vietovės nustatymo“; „gamtos paveldo objektų paskelbimas“ ir „gamtos paveldo objektų paskelbimas saugomais“; „įregistruoti Nekilnojamojo turto registre“ ir „įrašyti į Nekilnojamojo turto registro duomenis“; „gamtos vertybės“ ir „gamtinės vertybės“; „Vyriausybės įgaliotos institucijos“ ir „Vyriausybės įgaliotos valstybės institucijos“.

35. STĮ projekto 2 straipsnio 3 dalyje tikslinga būtų nurodyti ir taikytiną pradėtų rengti teritorijų planavimo dokumentų sprendinių viešinimo tvarką.

36. Tikslintina STĮ projekto 2 straipsnio 4 dalis, nes trūksta aiškumo, kokių valstybinių draustinių ribų planų koregavimas joje būtų reglamentuotas – iki STĮ naujos redakcijos įsigaliojimo patvirtintų ar įsigaliojus STĮ naujai redakcijai patvirtintų ribų planų.

37. SGAGRĮ projekto 3 straipsnyje išdėstyta keičiamo įstatymo 9 straipsnio 2 dalies nuostata derintina su keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 6 punktu, pagal kurį Saugomų rūšių apsaugos planų rengimo ir šių planų tvirtinimo tvarkos aprašą tvirtina Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija. Be to, atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis Vyriausybės įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 5 punktu, įsakymus priima ir pasirašo ministras, keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje vietoje Aplinkos ministerijos, kaip teisės aktus tvirtinančio subjekto, siūlytina nurodyti aplinkos ministrą.

38. Siūlytina įvertinti, ar SGAGRĮ projekto 6 straipsnio 2 dalyje nereikėtų reglamentuoti ir iki SGAGRĮ projekte siūlomų pakeitimų įsigaliojimo patvirtintų saugomų rūšių apsaugos planų koregavimo atvejo.

39. Atsižvelgiant į tai, kad LGĮ projekto 3 straipsnyje ir LAGĮ projekto 3 straipsnyje siūloma reglamentuoti ne tik įstatymo įsigaliojimą, bet ir jo įgyvendinimą, tikslingas šių straipsnių pavadinimas po žodžio „įsigaliojimas“ įrašant „ir įgyvendinimas“.

40. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte turėtų būti aiškiai pagrįsti NKPAĮ projektu siūlomi pakeitimai, t. y., kodėl iš kultūros ministro atimant teisę tvirtinti istorinių nacionalinių parkų steigimo kriterijus, jam nustatoma pareiga teikti šiuos parkus įrašyti į tarptautinius saugomų teritorijų sąrašus.

41. Įstatymų projektai turėtų būti įvertinti ir patikslinti kalbos aspektu, pvz., žr. STĮ naujos redakcijos 2 straipsnio 13, 23, 34 dalis, 23 straipsnio 1 dalį, 24 straipsnio 1 dalį ir kt.

Teisės grupės patarėja

Dalia Petkevičienė

Dalia Petkevičienė, tel. +37052098723; +37066842870, el. p. dalia.petkeviciene@lr.v.lt